

Den brittiska journalistkulturen är konservativ och grabbig. Hur påverkar det kvinnorna på fältet? Margareta Melin-Higgins har följt en grupp kvinnliga journalister under en tioårsperiod och funnit fyra vägar till överlevnad.

Fly eller fäkta. Kvinnliga journalisters överlevnadstaktiker

Margareta Melin-Higgins

När jag sedan kom till Stockholm och hamnade på Veckans Affärers redaktion bland idel killar, försökte jag också själv att bli en kille – men det var svårt. Jag kände att jag inte mådde särskilt bra där. [...] En kvällstidnings allmänredaktion [är inte] en uthärdlig plats att leva på. Man måste göra om sig, man måste bli cynisk, man måste stå ut med nästan vad som helst – både män och kvinnor – och det är det ytterst få kvinnor som gör. Då får man hitta på andra strategier.¹

Citaten är hämtade från en artikel i vilken Ami Lönnroth och Maria-Pia Boëthius berättar om sina samlade erfarenheter av att arbeta på nyhetsredaktioner. I samma intervju använder de orden *kulturkrockar* och *gerillakrigföring* för att beskriva atmosfären mellan män och kvinnor på redaktionerna, i de här specifika fallen en affärstidning och en kvällstidning. I Sverige,

på 1970-talet. Deras erfarenheter väcker en rad teoretiska och empiriska frågor om journalistikens värld. Frågor om hur man teoretiskt kan förklara den tämligen våldsamma bild som målas upp, om kvinnors respektive mäns erfarenheter av arbete som journalister och om vilka strategiska val som görs. Måste man bli cynisk som journalist? Måste en tjej ”bli som en kille” om hon jobbar som journalist? Är förändringar möjliga?

För mig är det tydligt att nyhetsorganisationer är platser för könade maktkamper. Kvinnors olika sätt att bedriva journalistik och att vara journalister orsakar konflikter. För att möta dessa och kunna klättra på karriärstegen använder sig kvinnor av olika taktiker. En kan vara att, i likhet med Ami Lönnroth, välja att bli ”som en av grabbarna”. Det är om denna och om andra kvinnliga taktiker på det hierarkiska journalistikfältet i Storbritannien på 1990-talet som denna artikel skall handla. Jag

kommer att visa att situationen på svenska redaktioner på 1970-talet, som den utmålas av Lönnroth och Boëthius, är mycket lik den på brittiska redaktioner under 1990-talet.

Den teoretiska och empiriska bakgrunden är ett forskningsprojekt som pågått mellan 1992 och 2002, där jag med kulturteoretisk och feministisk utgångspunkt analyserat brittisk journalistkultur. Att jag ställt just Storbritannien i fokus är på ett personligt plan självklart: jag har bott i England respektive Skottland under större delen av 1980- och 1990-talen. Storbritannien är också särskilt intressant då det är ett starkt traditionellt, konservativt och patriarkalt samhälle, något som givetvis avspeglas i journalistiken.²

Jag kommer att inleda med att diskutera de viktigaste begrepp, hämtade från Pierre Bourdieu samt Michel de Certeaus teorier, som jag använt i min forskning och kommer också att exemplifiera dessa med en del resultat från studien.³ Detta är nödvändigt för att förstå den diskussion av kvinnliga taktiker som utgör artikelns kärna.

Journalistkultur som socialt fält

Inom journalistikforskningen är ett kulturteoretiskt perspektiv inte särskilt vanligt, trots att forskaren därigenom är teoretiskt utrustad att undersöka såväl journalistikens innehåll och form som dess kulturella miljö, något som i sin tur avslöjar journalistikens struktur och ideologi.⁴ Med Raymond Williams verk om bland annat kulturbegreppet som inspirationskälla har jag sökt utveckla begreppet *journalistkultur*.⁵ En journalistkultur är både ett maktsystem och en samling mänskliga praktiker. Den är vad en viss journalistkår vid ett historiskt tillfälle känner, tänker, agerar och är. Journalistkultur är skapande och återskapande av mening och verklighet – konstant omförhand-

lad och alltid maktbestämd. Journalistkultur kan därför sägas vara en delad världsuppfattning, en verklighet för en grupp journalister, vilken består av ideal, värden, regler för hur man skall bete sig, agera och hantera exempelvis nyheter. Journalistkulturen är dock (i likhet med kultur i allmänhet) inte homogen, inom den finns ständiga konflikter mellan dominerande och oppositionella grupper – en kamp om makten att definiera betydelser och verklighet och vad som är att betrakta som god journalistik.

Begreppet är särskilt fruktbart tillsammans med ett feministiskt perspektiv. Man kan till och med säga att kultur och kön (genus) är otvivelaktigt ihopkopplade; båda är sociala konstruktioner, båda är processer snarare än ting, och i centrum för båda ligger makt. Kön är ett hierarkiskt maktsystem, där den dominerande gruppens makt ligger i möjligheten att konstruera den sociala verkligheten: dominans – underordning, det normala – det andra, manligt – kvinnligt, vit – svart, svensk – invandrare, etc.⁶

Kopplingen kulturteori – feministisk teori kan dessutom stärka en redan existerande feministisk journalistikforskningstradition. Denna har hittills främst varit inriktad på att ”räkna andelen” kvinnor och utifrån ett maktperspektiv se *vem* som har makten. Det är emellertid viktigt att också gå vidare och skapa förståelse för hur makten konstrueras och bibehålls, att förstå de strukturer och ideologier som upprätthålls inom olika journalistkulturer.⁷ Ett kulturteoretiskt och feministiskt perspektiv på journalistik ger således en fruktbar bas för min analys. Däremot behöver jag mer precisa teoretiska verktyg för att förstå de könade maktkamper som finns inom olika journalistkulturer. Därför använder jag mig av Pierre Bourdieus begreppsvärld.

Bourdieu menar att det i ett samhälles eller en kulturs sociala rymd finns ett antal sociala fält, exempelvis litterära, akademiska, journalistiska. Ett fält är strukturerat och begränsat av förkroppsligade betydelser och reglerat genom lagar och regler, vilka spelarna måste lära sig behärska. Fältets gränser vaktas av "sociala bankirer", vilka har monopol på att legitimera (bildligt eller bokstavligt) vissa spelare. Att träda in i fältet är därför som att få tillträde till ett exklusivt ordenssällskap. Fältets spelare är positionerade hierarkiskt och positionen beror på deras kapital genom deras *habitus* (sociala dispositioner). Dessa bestämmer även de strategier de använder sig av i kampen för att segra och tillvinna sig en bättre social position. Fälten är konkurrensbetonade arenor. Dominerande och dominerade grupper slåss om den symboliska makten, vilken ger möjlighet att definiera verkligheten, framför allt den sociala verkligheten.⁸

Bourdieus teorier (liksom kulturteori generellt) blir mer fruktbara tillsammans med ett feministiskt perspektiv. Bourdieu har fått kritik av en rad feministiska forskare för att klass helt dominerar i hans sociala analyser och att genus ignoreras.⁹ I ett av sina sista verk, *La Domination Masculine*, försöker han tillrättalägga detta. Som feministisk forskare kan man, menar jag, med kritisk distans använda och applicera delar av hans teorier och begrepp.¹⁰

Både social rymd och sociala fält är alltså könade universa. Genus kan ses som två *habitus*, vilka på samma sätt som andra är inlärd genom en bildningsprocess. Genom denna lärs också *hexis*, det vill säga förkroppsligad *habitus*, där dispositionerna så att säga är inristade i kroppen. Manlighet, eller att vara man och kvinnlighet, att vara kvinna är visserligen sociala processer, men inte desto mindre verkliga, om än upplevda och inlärd. Att vara kvinna

respektive att vara man är därför inget man kan "dekonstruera bort".¹¹

Brittisk journalistkultur

För att undersöka den brittiska journalistkulturen gjorde jag 1992 intervjuer med 33 brittiska journalister, 16 kvinnor och 17 män, från nationella medier i England och Skottland. Journalisterna arbetade inom television (nyheter och faktaprogram), radio (nyheter, fakta- och diskussionsprogram), nationella tidskrifter, morgon- och tabloidtidningar (inom en mängd olika ämnesområden och en del som frilansare). År 2002 gjorde jag en uppföljning av samtliga journalister som ingick i projektet. Jag lyckades då kontakta och intervjua alla utom åtta. Två var avlidna, tre var för sjuka för kontakt, och tre kunde inte spåras.

Intervjuerna var vid båda tillfällena informella och diskussionerna varierade över ett antal teman, till exempel orsaken till att de blev journalister, vad de ville uppnå i och med yrket, vad "god journalistik" är, exempel på bra jobb de gjort, inställningen till objektivitet, och deras personliga bakgrund, fritids- och familjeförhållanden. Under de senare intervjuerna frågade jag också vad som hänt i deras professionella och privata liv, samt diskuterade frågor kring barnomsorg. Det tema som föreliggande artikel handlar om – kvinnliga överlevnadstaktiker – var inte planerat och inga frågor ställdes kring det, istället kom ämnet upp spontant i samtliga intervjuer med kvinnliga journalister. Intervjuerna varierade i längd mellan 90 minuter och en hel arbetsdag och hölls i redaktioner, på kontor, restauranger, pubar eller i journalisternas hem, beroende på deras preferens och tillgänglighet. I den senare intervjuomgången gjorde jag även en del kortare telefonintervjuer (drygt halvtimmeslånga), också det av tillgänglighetsskäl.

Om syftet med projektet har varit att söka förstå brittisk journalistkultur, bör givetvis frågan ställas huruvida intervjuer med 33 journalister – om än över tio år – utgör en tillräcklig grund för slutsatser. Validitetsdiskussioner är både komplicerade och kontroversiella och faller utanför denna artikels ramar. Men jag finner det ändå viktigt att göra ett par kommentarer om metodologin. Jag är starkt inspirerad av diskussioner inom feministisk epistemologi, särskilt med fokus på reflexivitet och reciprocitet genom hela forskningsprocessen. Detta bidrar till att skapa en förståelse för de individer jag mött i intervjusituationen, men också för den kultur som de utgör en del av. Den norske psykologen Steinar Kvale menar att kvalitativa intervjuer skapar utrymme för utsagor om gemensamma drag eller skillnader, samt vad som kanske inträffar (i en annan situation) och vad som skulle kunna vara (idealet).¹² Det innebär alltså att jag utifrån mitt material kan uttala mig om de enskilda personernas professionella och ibland personliga liv under 1990-talen, men jag har också en möjlighet att dra generella teoretiska slutsatser.

Storbritannien är ett traditionellt, konservativt, patriarkalt samhälle med tydliga klassdistinktioner och starka anti-rörelser (bland annat vänster-, feminism- och gayrörelser). Journalistkulturen återspeglar det omgivande samhället (sociala rymden).¹³ Journalistfältet är mansdominerat,¹⁴ vilket visar sig bland annat i nyhetsvärdering, val av arbetsmetoder, strikt hierarkiska nyhetsorganisationer, ett klassbaserat och manligt socialt nätverk (det som i Storbritannien i dagligt tal brukar kallas *old-boys' network*), sexistisk arbetskultur och dåligt stöd för arbetande mödrar.¹⁵ Men mot den dominerande gruppens verklighetsdefinition (av journalistiken) står oppositionella grupper som kämpar för att göra sina röster hörda genom att driva

kampanjer, starta nya tidskrifter, radioprogram osv.

Hårda och mjuka nyheter

De journalister jag intervjuat förhöll sig alla till fältets hierarki på olika sätt. Att kämpa för att få göra en "story" innebar egentligen en kamp för att få uppmärksamhet, respekt och status. Samtliga var medvetna om den tydliga linjen mellan "hårda" nyheter (till exempel utrikes, politiska, ekonomiska) och "mjuka" (som kultur, skola, familj). Distinktionen är direkt kopplad till status inom fältet och den är dessutom könad. Hårda nyheter har hög status och förknippas med manlighet och män, medan de mjuka nyheterna har låg status och kopplas till kvinnlighet och kvinnor. Alla kvinnor jag intervjuade var medvetna om att "kvinnlig journalist" innebär att man automatiskt tilldelas mjuka nyheter, vilket framför allt drabbade dem som var unga och nyetablerade. De var också medvetna om de negativa konsekvenserna detta tankesätt innebar för befördran. Och deras upplevelser får stöd i statistiska fakta, där en undersökning visat en mycket låg andel kvinnliga chefer inom brittisk journalistik.¹⁶

Det journalistiska fältet har genomgått en professionalisering och statushöjning sedan 1970-talet. Trots detta finns fortfarande en förvånansvärt stark bild av en arketypisk journalist som en tuff, hänsynslös reporter från arbetarklassen, med penna och block i hand, cigarett i mungipan, som gräver fram smutsiga nyheter om politiker och därigenom räddar landet från korruption – och som givetvis hamnar på förstasidan och firar segern på puben. Denne journalist är alltid en man. Detta är också en bild de flesta journalister jag intervjuade jämförde sig med och som många (särskilt männen) också försökte efterlikna i den journalistiska vardagen.

Ett annat centralt Bourdieu-begrepp är *doxa* – sättet på vilket vi betraktar världen och oss själva. Den fältspecifika doxan är huvudfokus för de kontinuerliga maktkamperna inom fältet, alltså den rådande verklighetsuppfattning (attityder, värden, beteendemönster) som tas för given och uppfattas som det naturliga. Ett tecken på verklig makt är om en dominerande grupp lyckas göra doxan så naturlig, så fullständigt osynlig och ”objektiv”, att det inte verkar finnas några oppositionella grupper. Det journalistiska fältet är enligt Bourdieu ett sådant fält.¹⁷

Doxan i det brittiska journalistfältet är stark, vilket också understryks av homogeniteten bland journalisterna.¹⁸ I mångt och mycket liknar situationen den som kan sägas råda bland västerländska journalister överlag: en stark tro på objektivitet, tidsfetischism, konkurrens både medier och kolleger emellan, stark rutinfixering, anti-intellektualism, fokus på elitstater och elitpersoner samt generella värden om vad som är gott och ont i samhället. Det är emellertid några saker som är särskilt tydliga i en brittisk kontext. Journalisterna här är klart objektivistiska – mycket mer så än kolleger i andra länder. De intar en tydlig roll av informationsförmedlare. För att vara en bra journalist måste man vara neutral, objektiv, opartisk, det vill säga distanserad. Det innebär inte att man skall undvika att vara kritisk, tvärtom såg de flesta journalister jag intervjuade en distanserad och en kritisk hållning som två sidor av samma mynt.¹⁹

Detta hör också samman med ett starkt fokus på nyhetsjakt och på att finna *Sanningen*. Dessutom finns en stark tro på att ändamålen helgar medlen; uttrycket ”blodhundar” passar här mycket väl.²⁰ Flera av de manliga journalister jag intervjuade skröt också om olika ”fula tricks” de använt för att lura källor.

Den arketytiska bilden jag nämnde tidigare bör också ses som del av doxan, de mörka sidorna av journalistikens vardag glorifieras: tidspress, komplicerat privatliv osv. Hit hör givetvis den stressade, halvalkoholiserade mannen, som hellre går till puben med kollegerna än går hem till hustrun (många av de män jag intervjuade berättade också om hur viktig deras förstående fru var för deras karriär).

Strategier och taktiker

Bourdieu lägger stark vikt vid konflikterna mellan grupper på fältet och de strategier de använder i sin kamp mot varandra. Han förklarar emellertid inte vad dessa strategier innebär. Det gör däremot Michel de Certeau i *The Practice of Everyday Life*. Liksom Bourdieu beskriver han kampen mellan dominerande och dominerade grupper i termer av krigsmetaforer. Men han gör också en användbar distinktion mellan de sociala praktikerna *strategier* och *taktiker*.²¹ De två sätt man kan agera på i krig beror på huruvida man har tillgång till plats eller tid. Strategier är de starkas och mäktigas vapen (den dominerande gruppen), som har en plats som bas för sin makt, och platsen kan både var fysisk (en stad, en armé, ett företag, en forskningsinstitution) eller teoretisk (system, diskurser, doxa). Taktiker å andra sidan, utnyttjas av dominerade grupper och är de svagas konstform. De har ingen plats att lita till, utan måste utnyttja tidens möjligheter att slå till mot maktens fundament. Ofta genom sabotage eller gerillametoder. De måste vara vaksamma, eftersom de alltid är på fiendens territorium, alltid bevakade. Till skillnad från Bourdieu, som menar att de svagares vapen alltid är svaga, hävdar de Certeau att svaga, dominerade grupper kan hitta sin styrka genom att utnyttja de starkares svaga sidor.

de Certeaus teorier skapar möjligheter att

bättre förstå konsekvenserna av redaktionernas kulturella konflikter. I de brittiska journalisternas berättelser fann jag några tydligt urskiljbara strategier som används av den dominerande kulturen. En första strategi är *gatekeeper-funktionen*. Ingången till journalistikens värld vaktas noga men grindvakterna ger också stöd åt vissa journalisters karriärklättring. Som jag nämnde tidigare talar man i Storbritannien ofta om *the old-boys' network*, i vilket den som har rätt bakgrund, gått rätt skolor och känner rätt människor kan få tas upp och få hjälp i karriären. För att nå framgångar inom journalistikens fält är detta nätverk oundvikligt.

En annan strategi är de *rutiner* som ingår i den journalistiska vardagen, och som i själva verket är medieorganisationens struktur, kultur och doxa formaliserad i praktiker. Ett exempel bland många är redaktionernas morgonmöten där jobben delas ut till enskilda journalister eller grupper. Dessa möten är ritualer, vars betydelse är att skapa och upprätthålla statusdistinktioner mellan olika aktörer. Det är här "mjuka" nyheter ges till tjejerna, och de attraktiva "hårda" tilldelas grabbarna. Eftersom många kvinnor ifrågasätter "den naturliga ordningen" innebär det att dessa möten ofta kan vara känsliga och konfliktfyllda.

Inte bara vardagens organiserande är könad, detsamma gäller *redaktionskulturen*, vilken kan ses som en tredje strategi. Fotboll, cricket, rugby tillhör de vanliga samtalsämnena på redaktionerna och även sexistiska, homofobiska och rasistiska skämt tillhör vardagen. De flesta kvinnor jag intervjuade berättade att tjuvnyp i rumpan inte var ovanliga. Förringande uttryck som "girly" och "darling" är också del av strategin. När det gäller att förringa kvinnliga journalister med hög status används andra uttryck, som "hard-bitten old hag", "tough as

old boots". Sådana tillmälen använde också 14 av de 17 män jag intervjuade när de talade om sina kvinnliga kolleger.

Puben som socialt nätverk

En förlängning av redaktionen är *puben* som bör ses som skådeplats för en egen strategi, framför allt i Skottland, där pubar i hög grad är en manlig domän och där publiket i stort sett är oundvikligt för journalister. Här fortsätter och förstärks den sexistiska och rasistiska samtals-tonen och detta, tillsammans med den maskulina jargongen och en eventuell väntande familj därhemma, gör att många kvinnor undviker miljön. Det är emellertid inte så lätt, eftersom puben fyller en viktig både social och professionell funktion, framför allt i Skottland. På puben umgås kolleger. Viktigare är dock att här föregås ofta morgonmötena, och nästa dags jobb diskuteras och delas ofta ut i samtalen över ölbägaren mellan chefer och reportrar. Grabbar emellan. Politiker vistas också i pubsfären och ingår i ett med journalisterna gemensamt socialt nätverk och därför görs också många intervjuer där.

I det inledande citatet talade Ami Lönnroth och Maria-Pia Boëthius om hur jobbigt det var på redaktionerna och vad de behövde göra för att klara av att jobba kvar. Deras beskrivning härrör sig, som jag inledningsvis påpekade, från 1970-talet. Den brittiska journalistkulturen har idag, vill jag påstå, ett än hårdare redaktionellt klimat, framför allt för kvinnor. Vid intervjuerna med de kvinnliga journalisterna 1992 ställde jag inga frågor om deras upplevelser av att vara just *kvinnliga* journalister, men samtliga tog självmant upp hur de led av den sexistiska redaktionella miljön, hur de behandlades som "småtjejer" utan kompetens och hur de motarbetades av manliga kolleger

och chefer. I sin studie av brittiska journalister fann Henningham och Delano att 60 procent av de tillfrågade kvinnliga journalisterna (31 procent av männen) hade upplevt sig som offer för fördomsfulla attityder på redaktionerna.²² Studien visade också att 53 procent av kvinnorna var singlar (även här var andelen män 31 procent). I min studie betraktade inte männen, med ett undantag, familj som något problem för den journalistiska verksamheten. Samtliga kvinnor berättade däremot om de val de tvingats göra mellan familj och karriär. Med Michel de Certeaus ord använde de kvinnliga journalisterna sig av olika taktiker för att överleva i den redaktionella vardagen och i sin kamp för en karriär inom journalistiken. Att jag här väljer att tala om taktiker istället för strategier beror alltså på att de kvinnliga journalisterna inte har en plats som utgångspunkt för makt, de ses som ”de andra”, som undantag. De är alltid *kvinnliga* journalister, aldrig *journalister* först och främst, och därmed heller aldrig en del av den dominerande kulturen. Även i de fall de har en hög position ses de i första hand som *kvinnliga* chefer, eller *kvinnliga* reportrar. De måste därför kämpa med andra medel än sina manliga kolleger. I de kvinnliga journalisternas berättelser har jag särskilt funnit fyra taktiker som jag i det följande valt att exemplifiera genom lika många journalisters berättelser.

Taktik I: en av tjejerna

I sin essä *Sur la television* menar Bourdieu, som jag tidigare berört, att journalistiken är i det närmaste doxisk, alltså att den saknar någon oppositionell grupp som försöker avslöja och utmana det rådande. I min studie fann jag emellertid en tydlig oppositionell kultur. Det var kvinnliga journalister som istället för att böja sig för underordningen arbetade för att öka statusen på de områden de verkade inom

(och som de valt eller tilldelats). Detta gjorde de genom att kämpa för att utvidga de så kallade mjuka nyheterna, både i termer av status och fysiskt medieutrymme; de startade radio-program, bilagor, speciella sidor och till och med en tidskrift. Inom de givna ramarna drev de också kampanjer, en journalist skrev till exempel om barnvåldtäkter ur olika synvinklar.

Den här taktiken är inte specifik för Storbritannien utan återfinns även i andra länder. Skillnaden är att taktiken är något mer uttalad här, något som i sin tur kan bero på att doxan är starkare. Liesbet van Zoonen (1998) diskuterar taktiken att vara ”en av tjejerna” som ett sätt att söka stöd och överleva den sexistiska underordning de kvinnliga journalisterna utsätts för. Henrika Zilliacus-Tikkanen (1997) går längre och talar om en ”kvinnlig” journalistik som på sju områden är i konflikt med den dominerande. Här prioriteras mjuka nyheter framför hårda, engagemang och subjektivitet föredras framför distans och förmodad neutralitet, privatlivet tillåts påverka arbetslivet istället för att ses som en fortsättning på det, helheten och kontextualiseringen av nyheter är viktigare än smånyheter, samarbete snarare än konkurrens uppmuntras, nyheter bör hanteras kollektivt och inte individuellt. Kvinnlig journalistik anses avslutningsvis präglad mer av formexperiment än av rutinmässighet. Givetvis kan detta ses som en fortsättning och förstärkning av den historiska dikotomiseringen av manligt och kvinnligt. Samtidigt är det en god beskrivning av taktiken att vara ”en av tjejerna” som framkom bland flera av de kvinnliga journalister jag intervjuade.

Ruth får utgöra ett exempel.²³ Hon gav ett mycket självsäkert och kompetent intryck när jag träffade henne. Hon var från en arbetarklassfamilj med sociala ambitioner, vilket bland annat innebar att hon läst statvetenskap

i Oxford. Hon var 1992 producent för ett mycket känt diskussionsprogram på *Radio 4* (motsvarigheten till svenska P1). Tidigare arbetade hon på nyhetsdesken eller som reporter på olika regionala TV- och radiostationer. Ruth berättade att hon också levde publikt med sina kolleger, tills hennes äktenskap nästan sprack. När hon 1990 fick barn började hon jobba som radioproducent, eftersom det gav henne möjlighet att arbeta endast dagtid. År 2002 verkade hon som TV-producent. Vid samtliga de tillfällen då vi träffades talade hon mycket om BBC-journalistiken, om hur den låtsades vara opartisk, men i själva verket gick vissa grupperns ärenden. Hon framhöll också flera gånger att det faktum att hennes man var svart givit henne ett helt annat perspektiv på nyheter, att det till exempel lärt henne se igenom myten om opartiskhet. Hon menade också att hennes upplevda utanförskap dagligen påverkade sättet på vilket hon förberedde TV-programmen.

En av den här taktikens problematiska sidor är att den av den dominerande kulturen upplevs som hotande och därför motarbetas starkt, något som också ofta drabbar kvinnorna personligen. Lägg därtill att samtliga kvinnor som använde sig av den här taktiken också valde att både arbeta och ha familj, vilket fick konsekvenser för såväl karriären som privatlivet. Ruth har fått balansera delarna och ständigt kompromissat. År 2002 hade hon dock nått en sådan position att hon kunde förhandla sig till arbetstider som stämde med dagis- och skolehämtning.

Taktik II: att spela på sin kvinnlighet

I sin studie av BBC nämner Schlesinger (1978) *det kvinnliga ghetton* och van Zoonen (1998) talar om journalistikens *marionetter*, kvinnliga journalister som till synes accepterar under-

ordningen och den plats, det ämnesområde de tilldelats, även om de kanske hellre skulle vilja ägna sig åt något annat (som utrikesnyheter). De väljer att inte utmana doxan och tar på sig rollen som "kvinnlig" journalist, med tillhörande hexis. De journalister i min undersökning som tydligt valt denna väg var också de som var mest måna om sitt yttre. De talade om sig själva som "modemedvetna" och "feminina" och placerade sig – i motsats till övriga kvinnliga kolleger – som de "bitchiga, maskulina kvinnliga politiska korrarna". De arbetade med mode, kvinnohistorier, kvinnoreportage, skola, omsorg, men kämpade däremot inte för dessa områdens plats och status. Både deras yttre hexis och ofta underordnade och uttalat anti-feministiska attityder gjorde att inte ansågs utgöra något hot mot den dominerande kulturen. Därmed motarbetades och baktalades de heller inte, utan sågs istället som "trevliga snygga tjejer", "roliga att ha att göra med" (för att låna karaktäristiker av en manlig kriminalreporter respektive en TV-korrespondent). I lugn och ro kunde de bygga upp en egen arbetsmiljö och skapa sig en bättre karriärposition, något samtliga också lyckades med under tioårsperioden. De verkade inte heller lida av samma frustrationer och problem i privatlivet som de kvinnor vilka valt den tidigare nämnda taktiken att vara "en av tjejerna".

Begreppet marionetter och det arbetsområde dessa kvinnliga journalister förknippas med kan väcka negativa associationer, och jag riskerar själv att uppfattas som sarkastisk eller nedlåtande i mina beskrivningar. Att jag trots detta håller fast vid ordvalet beror på att jag vill framhålla att dessa kvinnor har ett mer passivt förhållningssätt i relation till övriga. Det behöver inte vara ett medvetet val från deras sida, men kvinnorna är passiva i så måtto att de följer strömmen, låter sig bli inplacerade i pro-

fessionella fack och därigenom också undviker konflikter. Medvetenheten ligger i att de i många fall utnyttjar sitt utseende och sin feminitet för att nå karriärmässiga fördelar. Intressant är att de som använder sig av den här taktiken på intet sätt känner sig förtryckta eller frustrerade. De har dessutom lyckats mycket väl i sina karriärer. Genom att skapa sig ett utrymme har de kunnat arbeta ifred och lyckats väl med vad de gjort.

Ailsa får exemplifiera marionettaktiken. Jag upplevde henne som mycket modemedveten, lite flickaktig 1992, mer karriärkvinna 2002. Hennes föräldrar ägde en modeaffär, och för henne var det självklart att arbeta med mode. Efter en årslång kurs i modejournalistik arbetade hon som moderedaktör på en tabloidtidning. Under båda de intervjuer jag gjort med henne har hon uttryckt stolthet över sitt arbete och tagit det på stort allvar, samtidigt som hon var medveten om att hennes område har låg status bland en del kolleger:

Mode är att utbilda folk, att få dem att använda sin kreativitet. Försöka att ge folk lite information som särskilt kvinnor är intresserade av ... stickning, recept, mode, sex och så ... även om andra driver med det en del är det viktigt. (1992)

De där aggressiva feministerna [gifter sig aldrig] blir ensamma och bittra, och de får ändå inte in sina texter. Jag trivs med mitt jobb och min livsstil, och bryr mig inte om att en del ser mig som en liten tjej. Jag får ändå alltid in mina texter. (2002)

Ailisas karriär har också gått mycket bra. 1994 blev hon frilans, lärde sig foto och styling och startade senare också en stylingfirma. Den utvecklade hon så att den blev en fotomodell-

agentur med flera anställda. Hon har fortsatt med journalistiken, dels som moderedaktör på ett par tidskrifter, dels som modekolumnist på två tabloidtidningar, och har mer jobb än hon egentligen hinner med. 1992 var hon alltid ute på puben med kollegor, men anser sig inte ha tid med det längre eftersom hon jobbar så mycket. Däremot påpekade hon vid den senare intervjun att den "festande delen" av hennes liv varit viktig eftersom den gett henne ett stort kontaktnät som hon haft fortsatt nytta av.

Taktik III: en av grabbarna

En tredje överlevnadstaktik går ut på att försöka infiltrera den dominerande kulturen, att bli accepterad som *journalist*, med andra ord "bli en av grabbarna". Kvinnorna som valt denna väg har internaliserat doxan. Detta innebär emellertid inte att de accepterar underordningen. Det här är kvinnor med (ofta aggressiva) attityder, som utmanar den "naturliga" könsordningen. Det är de som ifrågasätter den könsstyrda tilldelningen av nyhetsjobben, de som bråkar på morgonmöten, de som tillkämpar sig en plats på den politiska desken. De har valt att slåss för att nå dit de vill. Och för att klara sig i männens värld måste de vara duktiga. De måste behärska spelets regler och samtidigt ha mage att utmana grindvaktarna.²⁴ De som väljer denna taktik vill ha en karriär, en statusfylld position inom fältet, och är därför inte nöjda med att bli betraktade som "småtjejer, som bara kan täcka mode, skola och känslor" (som *Elisabeth*, en skotsk seniorreporter uttryckte saken).

Frances får exemplifiera taktiken. Hon hade en rättfram, självsäker, ambitiös och icke-feminin framtoning när jag träffade henne 1992. Hon kom från övre medelklassen ("mycket pengar, stor villa", med hennes ord) och läste både filosofi och journalistik på uni-

versitetet innan hon började jobba på *BBC Scotland*, först som reporter och sedan som presentatör. Journalistjobbet såg hon som ett advokat- eller detektivyrke, men med större samhällsnytta. En stor del av vårt samtal handlade om den frustration hon kände över att män automatiskt fick de bästa jobben och att hon känt sig motarbetad av sina chefer. ”Jag är nog för arg för att stanna kvar på nyhetsredaktionen”, sade hon och sökte sig också först till en feministisk tidskrift för att därefter arbeta som politisk reporter på en stor morgontidning, vilken hon vid ett chefsredaktörsskifte lämnade (efter att ha blivit ombedd att sluta). Istället arbetade hon flera år som politisk kolumnist på en annan ansedd morgontidning. I de senare samtalen diskuterade Frances hur hon helst ville arbeta med ett eget radioprogram eftersom ”tidningsredaktionerna är alldeles för jobbiga”. Hon kände sig för trött och sliten för att orka kämpa, även om hon nu kände att hon hade chefredaktörens förtroende.

Även en del av den här taktiken går ut på att internalisera doxan, något som bland annat visar sig genom att de som valt den hade en mycket mer distanserad och neutral hållning till nyheter i jämförelse med andra kvinnliga kolleger. De höll heller inte så hårt på etiska regler och hade en tuffare attityd gentemot nyhetskällor. Här handlade det om att slå männen i deras eget spel. Med Frances ord 1992:

Så vad gör du när du vill täcka politiska nyheter och det redan finns en medelålders man som gör det? Det enda sättet är att vara bättre och mer av en man än mannen själv.

En annan del av taktiken gick ut på att verkligen bli en av grabbarna, det vill säga att anta

ett mer manligt hexis. De som anammade denna väg klädde sig mer ”manligt” än sina kvinnliga kolleger och ”svingade ölbägaren” lika bra som killarna. Dessa kvinnor verkade ha accepterat journalistiken som en livsstil och gick ofta till puben vid dagens slut. Frances kommenterade även detta 1992:

Jag är djupt inne i pubkulturen, vilket faktiskt är ovanligt för kvinnliga journalister: kvinnor går hem, män går till puben. Pubkulturen är mycket stark bland skotska journalister, men den är för män. Den sträcker sig också till arbetsplatsen: de pratar på jobbet på samma sätt de gör på puben, alltså kvinnor ses som tråkiga, lättrogna, och humorlösa, eftersom de inte är inne i snacket ... och det stämmer ju faktiskt.

Det här verkar vara en mycket lyckad taktik.²⁵ Samtliga kvinnor som valde den har lyckats väl under tioårsperioden. Flera av dem omnämndes (spontant) av övriga journalister (framför allt manliga) och framställdes då som goda exempel på ”kvinnlige journalister” – fast alltid med ett *men* som suffix. *Men* de tror att de kan dricka som vi andra, *men* de har älskat sig fram till sin position, *men* de är alldeles för maskulina, *men* de är vasstungade kärringar, osv.

Även om dessa kvinnor lyckats väl i karriären har det kostat på det privata planet. Många valde bort familj för att lyckas i yrket. Vid de senare samtalen med Frances upptogs till exempel största delen av tiden med att diskutera hennes privata (och inte professionella som 1992) frustration. Under tioårsperioden genomgick hon två skilsmässor, som båda enligt henne själv berodde på de arbetstider hon haft och all den tid hon tillbringat på puben. Sista gången jag träffade henne, strax efter att

hennes man lämnat henne, talade hon med stor längtan om *barnet* hon valde att aldrig få, och inte så mycket om eventuella idéer till det radioprogram hon ville driva.

Taktik IV: fly redaktionerna

De tre kvinnliga överlevnadstaktiker jag hittills nämnt kan man även finna belägg för i journaliststudier från andra länder. I mitt material har jag emellertid funnit ytterligare en taktik som möjligtvis är specifik för brittiska journalister: att "fly fältet" eller rättare sagt fly redaktionen för att kunna stanna kvar inom fältet. Under den tioårsperiod som förflöt mellan intervjuerna blev det tydligt att en del kvinnliga journalister, trots sina taktiker, inte orkat med sitt arbete utan istället valt att lämna redaktionerna för att jobba som frilans, med webb-journalistik från hemmet, med journalistikutbildning, personalutveckling – eller för att sluta helt och hållet. Man skulle med andra ord kunna säga att de strategier den dominerande kulturen använt sig av i dessa fall har lyckats. Gemensamt för de olika utvägarna utanför redaktionerna är att de har lägre status och i allmänhet är lägre betalda än reguljära reporterjobb.

Bilden är inte nödvändigtvis tragisk. En kvinnlig domstolsjournalist, till exempel, valde att bli frilans eftersom det gjorde det möjligt för henne att bli mer kritisk och analytisk, alltså att producera bättre journalistik som betalar mer och ger högre status. En annan orsak till valet att bli frilans är att det i högre utsträckning möjliggör för kvinnor att ha både karriär och familj.

Jag låter *Flora* exemplifiera den här taktiken. Vid vårt möte upplevde jag henne som mycket korrekt och affärsmässig. Hon var från en övre medelklassfamilj, läste språk vid Oxford och ville ha ett glamoröst jobb. När en vän på *Pano-*

rama (ett välkänt utrikespolitiskt samhällsprogram) sökte någon som kunde ryska fick hon frilanskontrakt med BBC. Efter några år började hon arbeta heltid på den ryska avdelningen av *BBC World Service*. Även om jobbet var kul tyckte hon inte det hade tillräckligt hög status, utan började istället på ett konstprogram på *Radio 4*. Där blev hon emellertid motarbetad och flyttades efter ett par år till redaktörskapet för ett annat radioprogram, *Woman's Hour*. När jag träffade henne 1992 hade hon just gått ner till deltid efter sin dotters födelse. När denna började skolan blev det redaktionella trycket för stort och hon startade istället ett utbildningscentrum för mediechefer inom BBC. Hon skapade sig alltså möjligheter att utnyttja sina kompetenser samtidigt som hon kunde kontrollera sin arbetstid:

Det var enda möjligheten för mig att vara kvar inom journalistiken. Jag är ingen feminist, men det är svårt för kvinnor att kombinera barn och trycket från redaktionen.

Konklusion: stabilitet och förändring

Det brittiska journalistiska fältet präglas alltså av ett konservativt, rutinberoende förhållningssätt och utgör en starkt könad hierarki med tydliga sociala distinktioner samt en fast doxa. Den dominerande kulturen använder sig av olika strategier för att skydda sina privilegier. Andelen kvinnliga journalister är liten i jämförelse med övriga västvärlden och alla jag intervjuade fann strategierna jobbiga och frustrerande, de utgjorde klara hinder för karriären och var i en del fall tillräckliga för att få kvinnorna att lämna redaktionerna.²⁶

Sättet på vilket de kvinnliga journalisterna förhöll sig till fältet, doxan och strategierna varierade emellertid. De använde sig av olika

taktiker för att överleva den journalistiska vardagen och främja sin karriär. Två taktiker kan betecknas som oppositionella, om än på olika sätt. De som valt att vara "en av tjejerna" ifrågasätter doxan, alltså det som självklart uppfattas som god journalistik, den journalistiska verklighetsuppfattningen. De försöker höja statusen på och utrymmet för "kvinnliga" ämnen. De som valt den andra taktiken vill istället göra karriär som "en av grabbarna". De kämpar egentligen inte mot doxan utan mot den hierarkiska könsuppdelningen inom det journalistiska fältet. En tredje taktik nyttjas av dem som till synes nöjer sig med en underordnad position. De blir "marionetter" och lyckas därigenom skapa en relativt konfliktfri plats där de kan utöva sin profession. En fjärde taktik innebär att journalisterna flyr redaktionerna för att få den arbetsro de behöver eller kanske för att kunna kombinera jobb och familj.

Trots olika klassbakgrund och skillnader i val av taktiker har de kvinnliga journalister jag intervjuat ett gemensamt förhållningssätt till journalistiken som sådan.²⁷ För dem var den inte bara ett jobb, utan en mission – de hade tydliga mål med sin journalistiska verksamhet. De förhöll sig också generellt annorlunda gentemot källor och nyhetsprocessen än sina manliga kolleger; de tenderade att vara mer "etiska" och ifrågasatte den annars så självklara journalistiska objektiviteten. En likartad attitydskillnad mellan könen har jag för övrigt funnit även bland svenska journalister.²⁸

Alla de kvinnliga journalister jag talade med resonerade också i termer av det Henrika Zilliacus-Tikkanen beskriver som "kvinnlig journalistik". Detta gällde till viss del även dem som i övrigt internaliserat den rådande doxan. Därmed inte sagt att alla kvinnor, just för att de är kvinnor, utgår ifrån en specifikt kvinnlig typ av journalistik. Att alltid betrak-

tas som *den andra*, även om karriärutsikterna är ljusa, får konsekvenser för hexis och identitet, för att tala i Bourdieus termer (1999).

När kvinnor inleder sin journalistiska bana placeras de ofta i lågstatuspositioner eller får vissa typer av jobb på grund av ett fördelaktigt utseende. De förväntas vara eller bli "kvinnliga" journalister och bedriva journalistik därefter. Detta gäller även dem som valt att försöka bli "en av grabbarna" och som internaliserat både doxan och ett mer maskulint habitus. Detta innebär att de egentligen förkastar det Zilliacus-Tikkanen definierar som kvinnlig journalistik, alltså den position och identitet de ges. Ofta med frustration som följd. Ytterligare en kanske allvarigare problematik är att positionen som kvinnlig journalist innebär konkurrerande identiteter – att vara kvinna och journalist går helt enkelt inte ihop enligt den (manligt) dominerande kulturens konstruerade fält.²⁹ Även de som till synes förkastar doxan för att exempelvis bli "en av tjejerna" är fortfarande journalist och styrs därmed av de rådande reglerna på fältet. Manliga journalister har inte samma problem – deras identitet har konstruerats i enlighet med doxan, vilken i sin tur konstruerats i enlighet med manligt habitus. En journalist förväntas vara man, på samma sätt som en läkare, advokat eller direktör. Vem har någonsin hört uttrycket *manlig* journalist, eller *manlig* direktör? I min undersökning befinner sig således män i den dominerande gruppen och kvinnor är underordnade. Detta innebär dock inte att alla kvinnor är oppositionella och inte heller att alla oppositionella journalister är kvinnor.

Även om stora förändringar ägde rum i Storbritannien under 1990-talet förblev det journalistiska fältet tämligen stabilt, både vad gäller strukturen, doxan och strategierna. Bourdieu skulle inte ha blivit förvånad; i essäerna

Sur la television och *La domination masculine* betonar han svårigheterna i att förändra journalistiken respektive genussystemet. Det senare är speciellt svårt eftersom våra dispositioner är inristade i våra kroppar. Med andra ord, vi förkroppsligar vår klassposition, vår religion, vår livsstil, vårt genus osv och då räcker inte ökad medvetenhet för att uppnå förändring. Mediedebatten om slöjor för muslimska flickor och kvinnor i skolan och inom televisionen är en illustration av detta. Bourdieu menar att om förändring skall ske måste kvinnor få ökad utbildning och ökat ekonomiskt oberoende, och dessutom måste familjestrukturen förändras. Framför allt behövs en radikal förändring av våra sociala villkor.

En viss förändring för de kvinnliga journalister jag intervjuat går dock att skönja under tioårsperioden. På det personliga planet har mycket hänt, framför allt i positiv riktning. Flera har blivit befordrade till seniora reportrar eller chefer. Andra har fått de barn och den familj de längtat efter. På organisationsnivå har det varit snabba svängningar. Chefredaktörsbyten på två stora tidningar innebar i båda fallen att i stort sett alla seniora kvinnliga reportrar lämnade redaktionerna, eftersom sexismen tilltog. Å andra sidan innebar byte av chefredaktör på en skotsk morgontidning dramatiskt fler kvinnor på nyhetsdesken och dessutom ett förbud mot alkohol under arbetstid. En annan förändring är teknologisk: ökad webbuppkoppling och webbjournalistikens utbredning har medfört nya arbetsvillkor och exempelvis större möjligheter att kunna arbeta från hemmet. Detta är emellertid en dubbelbottnad förändring; den gör det lättare att kombinera jobbet med eventuell familj, men riskerar samtidigt att innebära lägre status och sämre lön.

På fältnivå har andelen kvinnor ökat, om än inte dramatiskt.³⁰ Jag ser skillnaden som en

konsekvens av den allmänna professionaliseringen och statushöjningen som skett inom journalistiken. Under 1990-talet ökade antalet journalistutbildningar på högskolenivå explosionsartat, tidigare gavs sådana utbildningar uteslutande i facklig regi eller genom mediaorganisationerna. Denna förändring har lett till att fler kvinnor fått tillträde till journalistikens fält. Man skulle också kunna se journalisthögskoleutbildningarna i sig som ett led i en ”kvinnlig” taktik. Genom dessa har kvinnors status höjts och det har skapats möjligheter att sakta förändra journalistiken. Dessutom har utbildningarna öppnat en väg ut från redaktionerna. Under 1990-talet har det också vuxit fram ett antal nätverk och fackliga föreningar i Skottland och England som verkar för att stödja kvinnliga journalister och det jag kallar oppositionella grupper (där både män och kvinnor ingår). Därigenom har medvetenheten om möjligheten till förändring ökat markant.

I detta hänseende öppnar Michel de Certeaus teorier för en mer hoppfull syn än Pierre Bourdieus. de Certeau menar att de svagas taktiker aldrig är verkningslösa utan tvärtom har tiden på sin sida. En radikal strukturell förändring kommer dessutom inte från ovan. Den måste föregås av kritiskt arbete och medvetandehöjning – gerillaverksamhet med de Certeaus ord. Och det är vad den feministiska rörelsen, feministiska akademiker och oppositionella journalister hållit på med i decennier.

Noter

1. Ami Lönnroth och Maria-Pia Boëthius: ”Fler kvinnliga journalister – märks det i mediautbudet?”, *Kvinnoperspektiv på masskommunikationsforskningen*, Jämfo, rapport 22 1991, s. 21 och 27.
2. Renate Köcher: *Spürhund und Missionar. Eine vergleichende Untersuchung über*

- Berufsethik und Aufgabenverständnis britischer und deutscher Journalisten*, Allensbach, Der Ludwig-Maximilians-Universität München 1985.
3. Liesbeth Egsmose: "Et kønsperspektiv på medieprofessionelle i TV. Kvinders karrieremuligheder i BBC og Danmarks Radio", *Sosiologisk tidskrift* 1998:3, s. 231-244. För en mer detaljerad beskrivning av de empiriska resultaten, se Margareta Melin-Higgins: *Dominant Culture and Gender Opposition in British Journalism*, JMG, Göteborgs universitet (kommande).
  4. Brian McNair: *News and Journalism in the UK*, Routledge 1994. Michael Schudson: "The Sociology of News Production Revisited", *Mass Media and Society*, red. Curran och Gurevitch, Edward Arnold, 1991, s. 141-160.
  5. Jfr Margareta Melin: *Från kultur till journalistkultur. En litteraturöversikt över diskussionerna kring kulturbegreppet*, JMG, Göteborgs universitet, Rapport nr 14 1991; Margareta Melin-Higgins & Monika Djerf Pierre: "Networking in the Newsroom – Journalist and Gender Culture", paper vid IAMCR, Glasgow, juli 1998; Henrika Zilliacus-Tikkanen: *Journalistikens essens i ett könsperspektiv*, Rundradions jämställdhetskommitté 1997.
  6. Jfr Simon de Beauvoir: *Det andra könet*, Norstedts 1949/2002; R W Connell: *Gender and Power*, Polity Press 1987; Yvonne Hirdman: "Genussystemet – reflektioner kring kvinnors sociala underordning", *Kvinnovetenskaplig tidskrift* 1988:3; Catherine MacKinnon, *Toward a Feminist Theory of the State*, Harvard University Press 1989; Anna Jönasdörr: "Könsbegreppet i samhällsvetenskaper. Tre kontroverser", *Könsrelationernas betydelse som vetenskaplig kategori*, Jämfo, rapport 21 1991.
  7. Se även Marjan de Bruin, "Gender in Caribbean Media: Beyond the Body Count", paper vid IAMCR, Glasgow, juli 1998; Liesbet van Zoonen: "A Heroic, Unreliable, Professional Marionet; Structure, Agency and Subjectivity in Contemporary Journalism", *European Journal of Cultural Studies* 1998:1(1).
  8. Pierre Bourdieu: *Distinction. A Social Critique of the Judgement of Taste*, Routledge and Kegan Paul 1984; *Homo Academicus*, Polity Press 1986; *Om Televisionen*, Symposium 1998.
  9. Se Judith Butler: *Excitable Speech. A Politics of the Performative*, Routledge 1997; Terry Lovell: "Thinking Feminism with and against Bourdieu", *Reading Bourdieu on Society and Culture*, red. Bridget Fowler, Blackwell Publisher/The Sociological Review 2000, s. 27-48.
  10. Toril Moi: "Att erövra Bourdieu", *Kvinnovetenskaplig tidskrift* 1994:1, s. 3-25.
  11. Pierre Bourdieu, *Den manliga dominansen*, Daidalos 1999; Toril Moi 1994; Beauvoir 1949/2002.
  12. Steinar Kvale: *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Studentlitteratur 1997.
  13. Jfr Renate Köcher 1985.
  14. Se bl a Margareta Melin-Higgins: *Pedagoger och Spårhundar. En studie av svenska journalisters yrkesideal*, JMG, Göteborgs universitet 1996; Zilliacus-Tikkanen 1997; Egsmose 1998; de Bruin 1998.
  15. Se även Linda Christmas: *Chaps of Both Sexes*, The BT Forum 1997 och Egsmose 1998.
  16. J Henningham & A Delano: "British Journalists", *The Global Journalist*, red. David Weaver, Hampton Press 1998.

17. Bourdieu 1988/1999; Mats Rosengren, *Doxologi. En essä om kunskap*, Rethor förlag 2002.
18. Köcher 1985; Henningham och Delano 1998.
19. Jfr Philip Schlesinger: *Putting Reality Together. BBC News*, Constable 1978; Herbert Gans: *Deciding what's News. A Study of CBS Evening News, NBC Nightly News, Newsweek and Time*, Constable 1979; Dennis McQuail: *Mass Communication Theories. An Introduction*, Sage 1987; Bourdieu 1998; Monica Löfgren-Nilsson: *På Bladet, Kuriren och Allehanda. Om journalistiska ideal och organiseringsprinciper i den redaktionella vardagen*, JMG, Göteborgs universitet 1999.
20. Köcher 1985; Wolfgang Donsbach & Bettina Klett: "Objectivity. How Journalists in Four Countries Define a Key Term of their Profession", *Gazette* nr 51 1993, s. 53-83.
21. Michel de Certeau: *The Practice of Everyday Life*, University of California Press 1984.
22. Henningham och Delano 1998.
23. Samtliga namn är fingerade.
24. I en kritik mot Bourdieus pessimistiska syn på möjlig förändring diskuterar Lovell (2000) hur kvinnor genom historien tagit sig in på manliga arenor och lyckats väl. Detta kräver emellertid att de är mycket duktiga på spelets regler.
25. Både Liesbeth Egsmose (1998) och Liesbet van Zoonen (1998) menar att taktiken "en av grabbarna" är den mest lyckade karriärmässigt.
26. Enligt Henningham och Delano fanns det i mitten av 1990-talet 25 procent kvinnor i den brittiska journalistkåren. I övriga länder ligger andelen mellan 30 och 49 procent under motsvarande tidsperiod (se till exempel de olika artiklarna i David Weaver (red.): *The Global Journalist*, Hampton Press 1998).
27. I projektet diskuterar jag habitus och social klass, men på grund av artikelns begränsade format har jag valt att utesluta klassdiskussionerna här (se Melin-Higgins, kommande).
28. Melin-Higgins 1996.
29. Jämför liknande diskussioner hos de Bruin 1998; Egsmose 1998; van Zoonen 1998.
30. Att hitta valid statistik om brittiska journalister är svårt. Andelen kvinnor verkar emellertid ha ökat från cirka 10-15 procent i mitten av 1980-talet till 20-25 procent 10 år senare, se Köcher 1985; Bertagna 1991; Henningham & Delano 1998.

Summary

The main objective with the article is to discuss the different choices of tactics female journalists make to survive everyday life in the newsroom. The discussion is based on a study of 33 British journalists that were interviewed about their professional and personal lives in 1992 and again in 2002.

The study is made from a combination of feminist and cultural studies perspective, which enriches the research theoretically and methodologically. In the theoretical discussion of the article, I have chosen to discuss the main concepts relevant to the article: Pierre Bourdieu's *social field* and *doxa*, and Michel de Certeau's *strategies* and *tactics*. The concepts are exemplified with empirical findings from the study, as a background for the main discussion.

There are differences in how female journalists react to the very masculine dominated British journalist culture. They choose different tactics. Two are more oppositional in nature: to be "one of the girls" and to be "one of the boys" question the dominant group's right to dominance. A third tactic, to be "a pretty marionette", does not question the subordination of women, and is thus allowed to get on with their job in peace. The fourth tactic is even more pas-

sive; it is about leaving the newsroom altogether. I use four women's stories to exemplify the four tactics.

The conclusion is that British journalist culture, its doxa and strategies used, have remained the same during the 1990s. There are however changes as well on individual, organisational and field level. Mainly as a result of the resilient work of women and men in oppositional groups, including journalist lecturers, trade union workers, and many ordinary journalists.

Margareta Melin-Higgins

K3, Malmö Högskola
SE 205 06 Malmö
m.melin-higgins@k3.mah.se